

Övergrepp på pojkar

42 procent av de intervjuade männen i Vanvårdsutredningen har varit utsatta för sexuella övergrepp som omhändertagna. Varför är det så tyst om det?

Krönika i [SocialPolitik nr 1 2012](#) | Text: Anne Skånér | [Prenumerera](#)

”Jag har aldrig sagt till mina barn att jag älskar dem. Inte till min fru heller. I varje kvinna ser jag en av de otaliga kvinnor som under kort tid kallades min mamma i barndomen.”

Det är början på ett samtal från en man strax över 50. Han ringde mig och ville veta om han hade rätt till ersättning från Staten. En av de otaliga som ringer och berättar om sina liv, tillkortakommanden och sorger. I hopp om att just deras liv skall vara värt 250 000 kronor. Det som slår mig är hur oändligt många som har varit fosterbarn/barnhemsbarn. Där konsekvenserna av barndomsåren ligger som en osynligt överpackad ryggsäck som ständigt följer med dem.

En annan berättade att han numera var rik, hade det bra – mer än bra. Lyckade barn, villa och hund. Han har aldrig berättat för någon annan än sin fru om sin barndom. För foster- och barnhemsbarn är inget man skriver i meritlistan, som för riksdagskvinnan **Gunilla Wahlén** har sagt. Men att ha suttit i riksdagen är en merit.

Ibland pratar jag med parkbänksfolket, uteliggarna. Medelålders män och kvinnor. Det vi ser är deras missbruk och slitna yttre. Men också här finns ett slitet och sårat inre. En av dem berättar för mig om tiden på *Eolshäll* (Hälle – Close to hell). Ett pojk- och skolhem som var beläget i Hägersten, Stockholm.

Där placerade Stockholms barnavårdsnämnd unga tonårspojkar med problem för att deras liv skulle bli bättre. För några blev vistelsen en resa in i vuxen ålder med sexuella övergrepp i

ryggsäcken. Andra lade grunden till ett tungt missbruk av knark och alkohol. De sexuella övergreppen på Eolshäll vågade ingen vittna om. En ansedd ungdomsledare i fadersgestalt hade större tyngd än problempojkarna på hemmet.

En av pojkarna jag brukar prata med berättar om förnedringen och kränkningen. Omerta-tystnad = ingen att berätta för, och vem skulle ha trott honom. En av drömmarna: att ha ett normalt liv, med en tjej/kvinna, har han lämnat bakom sig. Med tjejer blir skammen så mycket större.

När många ur den här gruppen berättar för sina socialsekreterare eller läkare om det som hänt blir svaret ofta, "det var ju så länge sedan, det måste du väl ha lagt bakom dig". Utsatthet leder inte med automatik till missbruk eller social misär och vi hanterar våra upplevelser på olika sätt. Men alla förmår inte att glömma eller sudda ut och när inget annat hjälper så är drogen en bra kamrat. Åtminstone under några minuter eller kanske timme.

42 procent av männen som intervjuades i utredningen [Vanvård i social barnavård \(SOU 2011:61\)](#) uppger att de utsatts för sexuella övergrepp av något slag. Det kan vara från att bli påsatt av fosterfadern till att tvingas tillfredsställa sin fostermamma. 42 procent av 357 intervjuade män är det signifikativt med 42 procent av alla placerade pojkar? Ja, det borde det ju kunna vara. I så fall hur många män där ute, oberoende av sin sociala situation lever med minnen som vare sig pojkar eller flickor borde leva med!

Det som slår mig är att skammen är så mycket större bland utsatta män än bland kvinnor. Nu går alla i taket. Det är inget som kvinnor talar om varje dag, sant, men kvinnor talar och i många fall söker de hjälp om än långt upp i åren. Men jag hör ytterst sällan medelålders män berätta öppet om hur de som barn i samhällets skydd utsattes för sexuella övergrepp. En majoritet av männen i Vanvårdsutredningen hade inte berättat tidigare och än mindre sökt professionell hjälp.

Och konsekvenserna finns där. Distanslöshet, oförmåga till att knyta an. Tillitsbrist. Problem med kvinnor och ibland också att klara av relationerna med sina barn. Väldigt många män inom Vanvården har valt bort barn. Av rädsla och för att inte kunna ge det barn behöver.

Om jag går till mig själv så blev mina barn min stora trygghet. Det jag inte fick skulle mina barn få. Mängder av kärlek och framför allt att få vara barn. För kvinnor i vår situation blir barn en förhoppning om att ge det man inte fick. Vi väljer mödrskapet som en väg ut ur det förflutna, även om vi inte alltid klarar av det.

Jag brukar fråga män, varför det är så laddat att ha varit utsatt för sexuella övergrepp. Svaret blir ofta "bögskräck" rädslan för att bli förknippad med homosexualitet. Det verkar svårt att skilja mellan sexuell identitet och barnets ofrivilliga medverkan.

För forskare inom svensk barn- och socialvård är Vanvårdsutredningen en guldgruva. Förhoppningsvis innebär det att några vågar gå vidare med inriktningen sexuellt utsatta pojkar och deras liv.

anne.skaner@bredband.net

www.styvbarn.se

Anne Skånér är samhällsdebattör och aktiv inom Samhällets styvbarn.